

Linguodidactical Archeology
Лингводидактическа археология

ЧУЖДОЕЗИКОВОТО ОБУЧЕНИЕ В УНИВЕРСИТЕТА ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

Димитър Веселинов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Статията е посветена на историята на специализираното чуждоезиково обучение в Университета за национално и световно стопанство. Проследяват се етапите в развитието на обучението по чужди езици в този престижен български университетски център, като се акцентува върху работата в отделните езикови сектори и се извежда на преден план анализът на публикационната дейност на преподавателите. Проучването на историята и успехите на специализираното чуждоезиково обучение в Университета за национално и световно стопанство се явява част от задачите на модерната лингводидактологическа археология и се осъществява в навечерието на 100-годишнината на този реномиран академичен център за върхови постижения в областта на националната и световната икономика.

Keywords: FLT; history of FLT; linguo-didactic archeology; UNWE; FL for specific purposes

Системното изследване на постиженията на съвременното специализирано чуждоезиково обучение във водещите български академични центрове е предизвикателство със стратегическо значение за развитието и разпространението на положителния опит в тази динамично променяща се сфера от образователния пазар. Резултативността от такива периодични анализи е предпоставка за търсене на варианти за оптимизиране на учебния процес по чужд език и се вписва в цялостната програма от дейности за реализиране на националните приоритети за формиране на висококвалифицирани професионалисти, владеещи минимум два чужди езика. Проучването на историята и постиженията на специализираното чуждоезиково обучение в Университета за национално и световно стопанство е част от задачите на модерната лингводидактологическа археология и се осъществява в навечерието на 100-годишнината на този реномиран академичен център за върхови постижения в областта на националната и световната икономика.

Началото му е поставено през 1920 г., когато в София се открива първото самостоятелно висше икономическо училище в България – Свободният универси-

тет за политически и стопански науки. Сред инициаторите на идеята за основаването му са проф. Стефан Бобчев (1853 – 1940), ренесансова за времето си личност, който впоследствие е избран за първи ректор на Университета, проф. Васил Златарски, проф. Петко Стоянов, проф. Д. Мишайков, проф. А. Иширков, д-р Ст. Данев, д-р Нейчо Иванов и др., които привличат елитен екип от преподаватели, ползващи активно в научните си изследвания и учебната си дейност по няколко езика. Тази далновидна политика превръща Свободния университет в модерна образователна структура, която е призвана да се справи с нарастващите нужди на държавата от квалифицирани млади хора, които след дипломирането си да могат успешно да развиват различните области на националната ни икономика – търговия, финанси и кредит, застрахователно дело, индустриално производство и т.н., чието обучение до 1920 г. е било дело на държавни и частни училища с практическа и счетоводно-търговска насоченост. Създателите на Свободния университет въвеждат във висшето учебно заведение изучаването на политическото и икономическото развитие на страните от Балканския полуостров, Мала Азия, Близкия изток и др., като формират водещи специалисти за осъществяване на международните икономически контакти на България според модерните за времето си стандарти, ползвайки поне два чужди езика. Неслучайно в Свободния университет започват да се подготвят и дипломатически агенти, търговски аташета, консули, кореспонденти за държавната администрация и други висши административни кадри. Необходимо е да се отбележи, че в началото на XX в. Княжество България има активни търговски отношения с много европейски и задокоеански страни, но с особен интерес се отнася към сътрудничеството си с Турция, Гърция и Египет. Българските правителства, независимо от политическата си ориентация, се стремят да увеличат броя на своите дипломатически и търговски представители в чужбина, както и да открият нови консулски служби. Първите учебни планове на Свободния университет са приети от Академичния съвет през 1922 г., като за целия курс на обучение са включени около 30 дисциплини, сред които са модерните за времето си курсове по „Политическа икономия“, „Основи на държавата и правото“, „Финансова наука с финансово право“, „Счетоводство“, „Стокзнание“, „Търговска кореспонденция“ и др. Още в този първи учебен план, както е логично да се очаква предвид международната ориентация на Университета, особено място заемат и така наречените в тогавашния правилник „Чужди езици“. Характерното за новаторската организация на обучението в Свободния университет е целенасоченото системно въвеждане на курсове за масово езиково обучение във всички факултети. Още през първата година се започва с изучаване на *френски, немски, руски и английски*, които са сред задължителните учебни дисциплини в Университета. Същевременно на студентите се дава възможност да посещават, според интересите си и професионалната си ориентация, факултативни курсове по *италиански, гръцки, румънски, чешки и турски език* с усреднен хорариум от минимум 3 часа седмично. Академичното ръководство изработва

система от критерии и методически насоки, които гарантират постигането на сериозна езикова подготовка в рамките на предвидения хорариум. Те са обновявани периодично при спазване на принципа за градуално преподаване на учебния материал през целия курс на университетското обучение, като се създават реални условия чуждият език да бъде овладян говоримо и писмено и да се ползва свободно в ежедневни професионални ситуации на общуване. Сред най-изявените преподаватели по чужди езици в Свободния университет през 20-те и 30-те години на XX век се открояват имената на: френския лектор д-р Жорж Ато (френски), д-р Христо Увалиев (френски), проф. М. Г. Попруженко (славянска култура и руски), академик Стоян Аргиров (чешки и български), д-р Н. Бобчев (български и немски), Жорж Нурижан (италиански), В. Миструци (италиански), Стоян Блажев (турски), Л. А. Болотова (руски), Вл. Тодоров (турски), Трифон Трифонов (румънски и френски), д-р Слави П. Чаушев (немски език), Гълъб Гълъбов (турски език), С. С. Левицкая (английски и руски), Иван П. Нилов (руски), Димитър Миков (френски), Н. Антонов, Ем. Жирон, Александър Златанов (френски), проф. Г. Ст. Пашев (руски), д-р Христо Тодоров (френски), Иван Раев (руски), Ботю Шанов (немски), Т. Младенов (френски) и др. Архивните източници показват, че курсовете по чужди езици са широко посещавани от студентите, тъй като се вписват в общоуниверситетската политика за разширяване на езиковия потенциал на абсолвентите и улесняване на техните бъдещи международни връзки и контакти. За целите на учебния процес са разработени учебни пособия, които основно са ориентирани към деловата, търговската и дипломатическата кореспонденция и изучаване на специализирана лексика, свързана с различните области на икономиката, търговията и дипломатическите отношения. Високото равнище на преподаване на чужди езици привлича и сериозен брой кандидати, обединени в групи от по 60 студенти, като френският език се ползва с особен авторитет и има водещо място в Свободния университет. След него се нарежда немският език, интересът към който през втората половина на 30-те години на XX век бързо нараства. Английският език заема трето място, но силното присъствие на британската икономика и възходът на САЩ, съчетани с разрастването на мрежата от англо-езични колежи в България, свидетелстват за очакван интерес към него от страна на възпитаниците на Свободния университет. Руският език запазва влиянието си на близокородствен и привлича немалък интерес независимо от различията в политическата и икономическата ориентация на Царство България и Съветска Русия. Поради настъпилите реформи в България и променящия се международен политически, дипломатически и образователен контекст в Европа и света се налага през 1939 г. академичната институция да се реструктурира в Държавно висше училище за стопански и административни науки, което става факт на 7 юни 1940 г. Под ръководството на известния специалист в областта на счетоводните науки Димитър Добрев (1888 – 1961) в поверената му академична институция преподаването на чужди езици запазва своята традиционна тежест, като изучава-

нето на немския език се извежда на преден план, без това да намали важността и ролята за постигането на успешното академично образование на останалите чужди езици. Сред най-активните преподаватели филолози се открояват имената на директора на Френския институт в София д-р Жорж Ато (1898 – 1946), на франкофона д-р Христо Увалиев (1876 – 1929) – автор на „Методически бележки за обучението по френски език“ (Uvaliev, 1915) и редица учебници, на италианиста Жорж Нурижан (1892 – 1981) – автор на „Италианска граматика“ (Nurizhan, 1932), „Италиано-български речник“ (Nurizhan, 1928), „История на италианската литература“ (Nurizhan, 1939) и редица учебни помагала за студентите, на методика практик Александър Златанов (неизв.) – автор на *Grammaire française* (Zlatanoff & Tadzer, 1919) и двадесетина учебни комплекта по френски език, на германофона Ботю Шанов (неизв.) – автор на учебници и учебни помагала по немски език, на франкофона Димитър Миков – автор на „Френските неправилни глаголи“ (Mikov, 1909) и „Ръководство по френски език“ (Mikov & Yaranov, 1921), на специалиста по турски език Стоян Блажев – автор на „Турско-български речник“ (Blazhev & Dzhelilov, 1928 – 1929), и др.

През 1947 г. по силата на новоприетия Закон за висшите учебни заведения в България Държавното висше училище за стопански и административни науки се слива с „Държавностопанския отдел“ при Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Двете академични институции са обединени в самостоятелен Факултет за стопански и социални науки, като за декан е избран отново Димитър Добрев. Новият Стопански факултет се превръща във водещ образователен и изследователски център, съчетал опита и традициите, наследени от Свободния университет, от Държавното висше училище за стопански и административни науки и от Държавностопанския отдел при Юридическия факултет на Софийския университет. В учебните планове освен традиционните специализирани курсове в областта на икономиката, вътрешната и външната търговия, банковото дело и счетоводството, стопанската математика и др. отново са заложени и курсове по академичната дисциплина „Западен език“, като същевременно е въведено и засилено изучаване на руски език за икономически, търговски и дипломатически цели. Езиковият сектор придобива нова теоретико-практическа организация на учебния процес, с което се поставя началото на разделението на обучение по близкородствен език за професионални цели (каквото за българите се явява руският език) и на обучение по чужд език, който поради географското разположение на основните негови носители продължава да се нарича „западен език“. В началото на 50-те години на XX век се очертават нови предизвикателства пред българската наука във връзка със създаването на Съвета за икономическа взаимопомощ (СИВ) и новата геополитическа ориентация на държавата, което поражда необходимостта от подготовка на квалифицирани кадри и създаването на водещ изследователски център в областта на икономиката и търговията. С постановление номер 1598 на Министерския съвет от 30.12.1951 г.

Стопанският факултет на Софийския университет се обособява като самостоятелен Висш икономически институт с четири факултета – Планово-статистически, Финансово-счетоводен, Промислено-транспортен и Търговски (съответно със специалности „Икономика на вътрешната търговия“ и „Икономика на външната търговия“) и 15 катедри. В учебните планове на новосъздадения Висш икономически институт се отделя специално място на чуждоезиковото обучение. Създава се Филологоприложна катедра, с променлива през годините езикова конфигурация от западни (т.е. чужди) и славянски езици (български и руски), увеличава се хорариумът, предвиден за успешното овладяване на руския език и на един западен език (30 часа лекции и 10 часа упражнения). Стимулира се създаването на специализирана учебна литература за активното овладяване на чуждите езици, която през годините се профилира съобразно характера на отделните специалности и изискванията за квалификационни компетентности. Въвеждат се кандидатстудентски изпити по руски и западен език, като в учебния план за студентите от специалност „Икономика на външната търговия“ се въвежда и изучаването на втори западен език, с което се поставя началото на официалното държавно стимулирано трилингвално обучение. Освен това се активизира преподаването на български език на чуждестранни студенти, като за целта през годините се издават редица учебници и учебни помагала.

Падането на „желязната завеса“ се оказва преломно събитие и за Висшия икономически институт, като същевременно дава и нов тласък за интензивно развитие на езиковото обучение в Университета, тъй като общоевропейската идея стимулира изучаването на чужди езици, съчетано с усилия за запазването на ролята на родния език и националната културна идентичност. На свое заседание от 27. IV. 1990 г. Академичният съвет взема стратегическото решение Висшият икономически институт „Карл Маркс“ да се преименува в Университет за национално и световно стопанство, като Народното събрание утвърждава решението, отговарящо на предприетите стратегии за създаване и преобразуване на висшите училища. Утвърждават се седем факултета – Общикономически, Финансово-счетоводен, Отраслово-икономически, Икономика на инфраструктурата, Международна икономика и политика, Управление и информатика и Юридически факултет, като са създадени и нови катедри. Обучението по чужд език се организира и провежда от преподавателите от катедра „Чужди езици и приложна лингвистика“ към факултета „Международна икономика и политика“, които периодично актуализират своите учебни програми и редовно публикуват учебници и учебни помагала за документалното и педагогическото осигуряване на учебния процес по отделните специалности. Продължена е успешната традиция за обучение по български език на чужденци. Освен това допълнително е въведен и приеман кандидатстудентски изпит по български език и литература. През 2002 г. експериментално е създаден департамент „Английски език“, който с решение на Академичния съвет от 2006 г. отново се връща като

сектор „Английски език“ в лоното на катедра „Чужди езици и приложна лингвистика“. Към Университета за национално и световно стопанство е създаден и Институт за следдипломна квалификация, който има юридическа и икономическа самостоятелност. Новата академична структура осъществява дейността си чрез договорни отношения с Университета, като паралелно с квалификационната си дейност предлага и платено обучение по чужди езици на различни нива. В края на 70-те години на XX век се въвежда и изучаването на испански език, който постепенно набира популярност и в момента е най-избираемият втори чужд език, следван от руски, немски и френски.

Форматът и нивото на държавните изпити по испански, немски, френски, английски и руски език като първи чужд език в Университета за национално и световно стопанство съответстват на учебните планове и програми по специалностите с изучаване на чужд език. Освен необходимостта от познаване на специализираната лексика и терминология общите изисквания за владеење на езика са съобразени с утвърдените със сертификат международни системи за нива на езикова компетентност и Общата европейска референтна рамка за езиците, препоръчана с Резолюция на Съвета на Европейския съюз от ноември 2001 г. за създаване на системи за валидиране на езиковите умения. В държавния изпит по първи чужд език е заложена проверка на четирите езикови компетенции – разбиране при слушане и писане, на разбиране при четене и говорене, като при всички елементи от особено значение се явяват познанията по граматика и успешното им прилагане. Изброените езикови компетенции са на ниво C1, тоест от студентите се очаква да покажат свободно ползване на езика, като при слушане и при четене да разбират по-дълги и сложни текстове на обществено-политическа или икономическа тематика и да откриват имплицитни идеи, да се изразяват писмено и с оглед спецификата на обучението си и на бъдещата си професионална реализация да докажат владеењето на съответната за направлението терминология.

Сред изявените преподаватели по чужди езици, издигнали научния авторитет на Университета за национално и световно стопанство, на първо място се нарежда проф. д.п.н. Михаил Бонев (1926 – неизв.), с научни интереси в областта на стилистиката, руския език за икономисти, речев етикет и др. През 1971 г. защитава в Москва дисертация на тема „Семантичское переобразование русизмов в болгарском языке“, след което е избран за доцент по руски език. През 1976 г. финализира труда си „Лингводидактические основы практического курса русского языка для болгарских студентов – нефилологов гуманитарного профиля“, въз основа на който става доктор на педагогическите науки, а през 1981 г. е избран за професор по руски език с хабилитационния си труд „Основни на езиковата стилистика“ (Bonev, 1980).

Вторият професор в Катедрата е Николай Михов (1942). През 1975 г. защитава дисертация на тема „Функционални еквиваленти на презенса и имперфекта при двупосочния им превод между френския и българския език“ с научен ръководител

проф. Божил Николов (1919 – 2014). През 1983 г. е избран за доцент по съвременен френски език с хабилитационен труд „Лингвистични проблеми на френската икономическа терминология“ (Mihov, 1982). Въз основа на изследването „Particularités structurelles et sémantiques de la phrase complexe à subordonnée temporelle“ (Mihov, 2002) и на публикациите му в областта на френско-българското съпоставително езикознание през 2003 г. е избран за професор по съвременен френски език. Безспорен успех е неговата „Френска граматика“, претърпяла няколко издания под различни търговски имена (Mihov, 1985; Mihov, 1992; Mihov, 1999; Mihov, 2008).

Третият професор в хронологичен план в катедрата „Чужди езици и приложно езикознание“ е иберо-романистът Даниела Кох-Кожухарова (1964). През 1997 г. тя успешно защитава докторска дисертация на тема „Модернизъмът и поколението от 1898 г. (Литературната полемика около поколението от 1878 г. в Испания и модернизма в Латинска Америка)“. През 2002 г. е избрана за доцент в областта на литературата на народите на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия въз основа на хабилитационен труд на тема: „La Alexandria / Alejandro Magno en la literatura Española medieval bajo el prisma del Pseudo Calístenes y de los primeros testigos e historiadores (Александрия / Александър Велики в средновековната испанска литература през погледа на псевдо Калистен и първите свидетели и историци)“ (Kozhuharova, 2002). Избрана е за професор по филология („Литература и цивилизация на Испания“ и „Испаноамерика и съвременен испански език в областта на икономическите науки и политиката“) през 2015 г. въз основа на хабилитационен труд „Hispanoamérica: en busca de claves por su economía y política (Bolívar, Chávez, Venezuela) [Испаноамерика: в търсене на отговори в икономиката и политиката (Боливар, Чавес, Венесуела)]“ (Koch-Kozhuharova, 2014). В монографията се дават мотивирани характеристики на съвременните процеси в испаноамериканското общество през призмата на икономическо-политически анализ. Направено е контрастивно представяне на две диаметрално противоположни оценки за покойния венецуелски президент, като се прогнозира някои аспекти в политиката на Венецуела след Чавес, които вече са реалност. В лингводидактически план проф. д-р Даниела Кох-Кожухарова се изявява самостоятелно и в съавторство в процеса на разработването на учебна литература. Сред тези публикации се нареждат помагалата и учебниците „Animate 2014“, „Español como primera lengua extranjera“ (Koch-Kozhuharova, Kozhuharova 2014), „Examen de selectividad para la Universidad de economía nacional y mundial (Примерни тестове по испански език за кандидат-студенти в УНСС)“ (Koch-Kozhuharova, Kozhuharova, 2013), „Español como segunda lengua extranjera (Испански език като втори чужд)“ (Koch-Kozhuharova, Kozhuharova 2012), „Los nuevos orden y desorden mundiales“ (Kozhuharova, 2004), „Civilización española / economía, política, lengua y literatura“ (Kozhuharova, 2003) и др.

В средата на 70-те години на XX век за преподавател по френски език е привлечен опитният педагог Елисавета Мусева (1920 – 1993). Тя става първият до-

цент по специализиран френски език във Висшия икономически институт, независимо че година по-рано процедурата е проведена в Селскостопанската академия въз основа на хабилитационния ѝ труд „Селскостопански специализиран френски език“ (Museva, 1974) и на учебното пособие „Лексически и граматически минимум“ (Museva, 1975), съпътствани от учебническа продукция. Специалистът по френски език Борис Бояджиев (1940) защитава дисертация през 1981 г. на тема „Синтактико-семантичен анализ на модалностите, определящи употребата на наклоненията в съвременния френски език“, а през 1985 г. е избран за доцент с хабилитационния труд „Лексико-граматично изграждане на френската икономическа реч“ (Boyadzhiev, 1985). Русистът Владислав Лесневски (1948 – 2017), защитил под ръководството на проф. д.ф.н. Н. А. Мещерский дисертацията „Синтактическият строй сложноподчиненных предложений со союзом „да“ в переводный славяно-русских произведениях XI – XIV вв.“ (1977) в Ленинградския педагогически институт „А. Херцен“, е избран за доцент през 1986 г. въз основа на публикационната си активност. Особен интерес представлява неговата „Функциональная грамматика русского языка“ (Lesnevski, 2000), която е безспорно постижение за българската русистика. Колегата му Илияна Влодова (1938) защитава докторат през 1983 г. на тема „Историческият колорит и пресъздаването му в художествения превод“ и през 1987 г. е избрана за доцент по съвременен руски език с хабилитационния си труд „Превод и време“ (Vlodova, 1988). Франкофонът Йорданка Гунева-Николова (неизв.) подготвя дисертационен труд на тема „Формалните средства за деперсонализация на изказа като текстообработващ фактор в научния стил“, който успешно защитава през 1988 г., и през 1992 г. е избрана за доцент по съвременен френски език. Русистът Димитрина Лесневска (1947) става доктор през 1977 г. с изследването си „Морфонологическое описание древненовгородской рукописи конца XIV в.“ и доцент през 2002 г. въз основа на публикувани статии и учебни помагала. Англистът Ирина Перянова (1949) защитава дисертация през 1977 г. в Москва на тема „О номинативных единицах типа go out в современном английском языке“ и през 2005 г. е избрана за доцент по лингводидактика. Автор е на книгата „The Polyphony of Food: Food Through the Prism of Maslow's Pyramid“ (Perianova, 2012) и съавтор на учебни помагала. Русистът Антония Пенчева защитава през 2013 г. дисертация на тема „Типы межъязыковой эквивалентности в текстах дипломатических документов на русском и болгарском языке“ в Държавния институт по руски език „А. С. Пушкин“ (Москва), а през 2018 г. е избрана за доцент по руски език с хабилитационен труд „Корупцията през призмата на българската и руската лингвокултура“ (Pencheva, 2018). Изследването е посветено на актуална тема от икономико-правен характер, която авторът успешно успява да проблематизира през призмата на филологията и лингвокултурологията и да концептуализира със средствата на съвременната лингвистика. Испанистът Стефка Василева защитава през 2009 г. докторантура на тема „Recepción (por medio de la traducción e interpretativa) de la literatura española en Bulgaria“, а през 2018 г.

е избрана за доцент по испански език с хабилитационния си труд *“La imagen de Bulgaria en la prensa española contemporánea”* (Kozhuharova, 2018), в който авторът анализира особеностите на испаноезичната картина на България, лансирана на страниците на водещите новинарски колоси от Иберийския полуостров.

Към момента кадровият състав на катедрата „Чужди езици и приложна лингвистика“ при Университета за национално и световно стопанство наброява 29 преподаватели в секторите испански, немски, френски, английски, руски и български език, като допълнително се привличат хонорувани преподаватели и съвместители според наличния хорариум за съответния семестър (3 хабилитирани, 9 доктори и 2 докторанти). През XXI век катедрата „Чужди езици и приложна лингвистика“ с устойчив темп разшири полето си на дейност. Под ръководството на проф. д-р Даниела Кох-Кожухарова и с институционалната, морална и финансова подкрепа на настоящото ректорско ръководство на Университета за национално и световно стопанство в лицето на неговия ректор проф. д.ик.н. Стати Статев, както и на заместник-ректора по научноизследователската дейност проф. д-р Валентин Гоев, Катедрата се превърна в сериозен филологически и лингводидактологичен изследователски център. Организира редовно лекции на изтъкнати чуждестранни преподаватели. Катедрата от години се явява приемаща и изпращаща страна по линия на преподавателската мобилност по Програма „Еразъм“ и стимулира участието на своите преподаватели в национални и международни научни конференции и форуми. Само през последните две години са организирани два научно-практически семинара с чуждестранно участие – „Иновативни образователни технологии в чуждоезиковото обучение“ (2017) и „Езикът на геополитиката в епохата на постистината“ (2018). Гости на семинарите са проф. д.ф.н. Рафаел Гусман Тирадо от Гранадския университет и д-р Алфредо Мартинес, завеждащ протокол на Н.Пр. Фелипе VI. През 2015 г. германистът ст. преп. Силвия Василева защитава дисертация на тема „Текстолингвистични особености на публицистични текстове с икономическа тематика на немски език в сравнение с български“ в Нов български университет, а ст. преп. Стоянка Мицева представя за защита дисертационния си труд „Социolingвистични и езиковокомуникативни аспекти на българската печатна реклама“ във Великотърновския университет. През 2017 г. испанистът ст. преп. Татяна Иванова става доктор в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с дисертация на тема „Феминизация на испанския език в обществено-политическата реч“. През 2018 г. двама англицисти успешно защитават докторски дисертации – ст. преп. Калина Ишпекова-Братанова (научен секретар и доскорошен ръководител на сектор „Английски език“) е избрана за доктор по политология с интердисциплинарната тема „Публични комуникации и политика: дискурсно конструиране на образа на България в британския политически и медиен дебат“, а ст. преп. Албена Стефанова става доктор по педагогика на обучението

по английски език в Нов български университет с лингводидактическата тема „Формиране на комуникативна компетентност по английски език за специални цели чрез работата със специализиран текст“. В момента двама докторанти – с руски и английски език, разработват дисертации: ст. преп. Светослав Арсениев в Югозападния университет (в областта на русистиката) и ст. преп. Георги Димитров в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (в областта на контрастивната фонетика).

Анализът на съвременното състояние на езиковото обучение (родноезиково и чуждоезиково) в Университета за национално и световно стопанство показва, че преподавателският колектив от катедра „Чуждоезиково обучение и приложно езикознание“ е с динамична нагласа и се стреми към разработване на конкурентоспособни образователни модели, като умело съчетава сериозната си теоретична подготовка с оперативните предизвикателства на чуждоезиковата преподавателска практика.

REFERENCES/LITERATURA

- Blazhev, St. & Dzhelilov, M. *Balgarsko-turski rechnik "Lyugat-i-Shehab"*: T. 1 – 2. Sofia: Yumid. [Блажев, Ст. & Джелилов, М. *Българско-турски речник „Люгат-и-Шехаб“*: Т. 1 – 2. София: Юмид.]
- Bonev, M. (1980). *Osnovi na ezikovata stilistika*. Sofia: Karl Marx. [Бонев, М. (1980). *Основи на езиковата стилистика*. София: ВИИ „Карл Маркс“.]
- Boyadzhiev, B. (1985). *Leksiko-gramatichno izgrazhdane na frenskata ikonomicheska rech. (Zapiski za studentite ot VII „K. Marks“ – Sofia)*. Sofia: Karl Marx [Бояджиев, Б. (1985). *Лексико-граматично изграждане на френската икономическа реч. (Записки за студентите от ВИИ „К. Маркс“ – София)*. София: ВИИ „Карл Маркс“.]
- Koch-Kozhuharova, D. (2014). *Hispanoamérica: en busca de claves por su política y su economía (Bolívar, Chávez, Venezuela)*. Sofia: UNSS
- Koch-Kozhuharova, D., Kozhuharova, S. (2012). *Español como segunda lengua extranjera*. Sofia: UNSS.
- Koch-Kozhuharova, D., Kozhuharova, S. (2013). *Examen de selectividad para la Universidad de economía nacional y mundial* Sofia: UNSS
- Koch-Kozhuharova, D., Kozhuharova, S. (2014). *Español como primera lengua extranjera*. Sofia: UNSS.
- Kozhuharova, S. (2018). *La imagen de Bulgaria en la prensa española contemporánea*. Sofia: UNSS.
- Kozhuharova, D. (2003). *Civilización española (economía, política, lengua y literatura)*. Sofia: Stopanstvo.
- Kozhuharova, D. (2004). *Los nuevos orden y desorden mundiales*. Sofia: Stopanstvo.

- Lesnevski, Vl. (2000). *Funktsionalnaya grammatika russkogo yazayka*. Sofia: Lodos. [Лесневски, Вл. (2000). *Функциональная грамматика русского языка*. София: Лодос.]
- Mikov, D. (1909). *Frenskite nepravilni glagoli: Pomagalo za lesnoto im izuchavane i sistem. rechnik na sprezhenieto im*. Sofia: Kartinna galeriya. [Миков, Д. (1909). *Френските неправилни глаголи: Помагало за лесното им изучаване и систем. речник на спрежението им*. София: Картинна галерия.]
- Mikov, D. & Yaranov, D. (1921). *Rakovodstvo po frenski ezik*. Sofia: Balkan. [Миков, Д. & Яранов, Д. (1921). *Ръководство по френски език*. София: Балкан.]
- Mihov, N. (1982). *Lingvistichni problemi na frenskata ikonomicheska terminologiya*. Sofia: Karl Marx. [Михов, Н. (1982). *Лингвистични проблеми на френската икономическа терминология*. София: ВИИ „Карл Маркс“.]
- Mihov, N. (1985). *Kratka frenska gramatika*. Yambol: Nauka i izkustvo. [Михов, Н. (1985). *Кратка френска граматика*. Ямбол: Наука и изкуство.]
- Mihov, N. (1992). *Kratka frenska gramatika*. 2. izd. (Prepech. 1993; 1994; 1996; 1998) Sofia: Nauka i izkustvo. [Михов, Н. (1992). *Кратка френска граматика*. 2. изд. [Препеч. 1993; 1994; 1996; 1998] София: Наука и изкуство.]
- Mihov, N. (1999). *Frenska gramatika*. – 3. dop. izd. Sofia: Nauka i izkustvo. [Михов, Н. (1999). *Френска граматика*. – 3. доп. изд. София: Наука и изкуство.]
- Mihov, N. (2002). *Particularités structurelles et sémantiques de la phrase complexe à subordonnée temporelle (analyse contrastive avec le bulgare)*. Villeneuve d’Ascq: Presses universitaires du Septentrion.
- Mihov, N. (2008). *Frenska gramatika: S uprazhneniya, testove i diktovki*. – 4 prerab. i dop. izd. Sofia: Nauka i izkustvo. [Михов, Н. (2008). *Френска граматика: С упражнения, тестове и диктовки*. – 4 прераб. и доп. изд. София: Наука и изкуство.]
- Museva, E. (1974). *Selskostopanski spetsializiran frenski ezik*. Sofia: Selskostopanska akademiya. [Мусева, Е. (1974). *Селскостопански специализиран френски език*. София: Селскостопанска академия.]
- Museva, E. (1975). *Leksicheski i gramaticheski minimum, neobhodim pri polzvane na spetsializiraniya frenski ezik (Za selskostop. spetsialisti)*. Sofia: Selskostopanska akademiya. [Мусева, Е. (1975). *Лексически и граматически минимум, необходим при ползване на специализирания френски език (За селскостоп. специалисти)*. София: Селскостопанска академия.]
- Nurizhan, Zh. (1928). *Balgaro-italianski rechnik*. Sofia: Vitali Nahmias i brat. [Нурижан, Ж. (1928). *Българо-италиански речник*. София: Витали Нахмиас и брат.]
- Nurizhan, Zh. (1932). *Italianska gramatika = Grammatica italiana ad uso dei Bulgari*. Sofia: Knipegraf. [Нурижан, Ж. (1932). *Италианска граматика = Grammatica italiana ad uso dei Bulgari*. София: Книпеграф.]

- Nurizhan, Zh. (1939). *Istoriya na italianskata literatura*. Sofia: Nar. pechat.
[Нурижан, Ж. (1939). *История на италианската литература*. София:
Нар. печат.]
- Pencheva, A. (2018). *Korupsiyata prez prizmata na balgarskata i ruskata lingvokultura*. Sofia. [Пенчева, А. (2018). *Корупцията през призмата на българската и руската лингвокултура*. София.]
- Perianova, I. (2012). *The Polyphony of Food: Food Through the Prism of Maslow's Pyramid*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Uvaliev, Hr. (1915). *Obuchenieto po frenski ezik: metod. belezhki*. Plovdiv: Hr. G. Danov. [Увалиев, Хр. (1915). *Обучението по френски език: метод. бележки*. Пловдив: Хр. Г. Данов.]
- Vladova, Il. (1988). *Prevod i vreme*. Sofia: Nauka i izkustvo. [Владова, Ил. (1988). *Превод и време*. София: Наука и изкуство.]
- Zlatanoff, A., Tadjer, J. (1919). *Grammaire francaise: A l'usage des candidats à l'examen de maturité*. Sofia: Slunce.

FOREIGN LANGUAGES TEACHING IN THE UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

Abstract. The article makes an overview of the relevant aspects of teaching foreign languages for specific purposes at the University of National and World Economy (UNWE) in Sofia (Bulgaria), which is the economics and business school with the longest history in South-eastern Europe. It examines the different periods of foreign language teaching (FLT) at this hub of academic excellence, as special attention is paid to the different language sectors. Various scholarly studies, papers and articles have been given due analytical consideration. The research and academic achievements in teaching foreign languages for specific purposes at UNWE are seen as an integral part of the linguo-didactic archeology. In this respect various aspects of academic instruction in foreign languages have been explored against the background of the centenarian anniversary of the prestigious university that has been crowned with significant successes in the field of the national and world economy.

✉ **Prof. Dimitar Vesselinov, DSc.**
Faculty of Classical and Modern Philology
University of Sofia
Sofia, Bulgaria
E-mail: d_vesselinov@yahoo.fr